

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่และพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่เข้าอบรมในชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพนิติศาสตร์ ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2/2559 รวมจำนวน 178 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เข้าอบรมในชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพนิติศาสตร์ ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2/2559 รวมจำนวน 24 คน

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ และระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยใช้เครื่องมือการวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ซึ่งพัฒนาโดย Jenkins (Jenkins et al. 2006) และ Literat (Literat, 2014) ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีมุมมองต่อการรู้เท่าทันสื่อใหม่ว่าเป็นชุดของทักษะเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 12 ด้านประกอบกันเป็นชุดทักษะซึ่งสะท้อนระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่มาใช้เป็นกรอบในการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชกับลักษณะประชากร
4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชกับลักษณะประชากร
5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อกับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเพศหญิงร้อยละ 67 และเพศชายร้อยละ 33 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี สำหรับวุฒิการศึกษาเดิมก่อนที่กลุ่มตัวอย่างจะมาศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขานิเทศศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลายและ ปวช. ร้อยละ 73.9 ส่วนลักษณะทางประชากรด้านรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นคนที่มียาได้ ร้อยละ 86 มีผู้ไม่มีรายได้เพียงร้อยละ 14 และพบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 31.5

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ โดยมีสมาร์ตโฟนร้อยละ 99.43 มีเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาร้อยละ 65.73 และมีเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะร้อยละ 57.30 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 74.2 มีการติดตั้งอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ได้สะดวก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ตามลำดับวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิเทศศาสตร์

ผลสำรวจพบว่า ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิเทศศาสตร์โดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) โดยจำแนกเป็นทักษะด้านต่าง ๆ ดังนี้ (เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย) ทักษะที่ทดสอบทั้งหมดมี 12 ทักษะ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายทักษะ พบว่า

1.1 กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในระดับมากที่สุด มี 2 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการทดลองใช้ (ค่าเฉลี่ย 4.36) และทักษะการติดตามการไหลของข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.31)

1.2 กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในระดับมาก มี 8 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการประเมินตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 4.17) ทักษะการต่อรองการแลกเปลี่ยนข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.15) ทักษะการสร้างเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.14) ทักษะการดึงข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.13) ทักษะการสร้างมโนภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.98) ทักษะการใช้เครื่องมือในการสร้างตัวตน (ค่าเฉลี่ย 3.96) ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.95) และ ทักษะการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน (ค่าเฉลี่ย 3.74)

1.3 ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างมีในระดับปานกลาง ได้แก่ ทักษะการจำลองเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.13)

1.4 ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างมีในระดับน้อย ได้แก่ ทักษะการปรับใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.27)

ทั้งนี้ รายละเอียดเกี่ยวกับทักษะในการใช้สื่อใหม่แต่ละทักษะของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้
ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างมีในระดับมากที่สุด ได้แก่

1) **ทักษะการทดลองใช้ (Play)** (ค่าเฉลี่ยรวม 4.36) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การทดลอง เมื่อพิจารณารายละเอียดในเชิงของความสามารถในทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ในแต่ละทักษะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความสามารถในการแก้ไขปัญหา การหาวิธีจัดการด้วยตนเอง และการทดลองใช้สื่อใหม่ได้

ทั้งนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการทดลองใช้หรือทดลองฟังค์ชั่น เครื่องมือต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊กหรือมือถือสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) และหากประสบปัญหาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หรือมือถือ กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการทดลองใช้โปรแกรม เครื่องมือต่าง ๆ แก้ไขปัญหาในคอมพิวเตอร์ มือถือหรือแท็บเล็ตได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41)

2) **ทักษะการติดตามการไหลของข้อมูล (Transmedia navigator)** (ค่าเฉลี่ยรวม 4.31) เป็นทักษะการติดตามข้อมูลจากสื่อหลายๆสื่อ อย่างเช่น ผู้ชมที่ชมซีรีส์ทาง Netflix อาจจะแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับซีรีส์ดังกล่าวทางเว็บบอร์ดออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งในสภาวะการณ์ของสื่อในปัจจุบันผู้รับสาร สามารถติดตามสารได้จากหลายช่องทางพร้อมกันเช่น โทรศัพท์ ชุมชนออนไลน์ หนังสือ นิตยสาร หรือ ผ่านแอปพลิเคชันทางมือถือ เป็นต้น

ทั้งนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสามารถที่โดดเด่นในแง่ของการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่สนใจ จากหลายๆช่องทางการสื่อสารประกอบกัน (ค่าเฉลี่ย 4.61) มีความสามารถค้นหาและตรวจสอบข้อมูล โดยเชื่อมโยงระหว่างช่องทางสื่อแบบเดิม (เช่น โทรศัพท์ วิทยุ) กับสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต และสามารถใช้อ่านหลายสื่อผสมกันในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างมีในระดับมาก ได้แก่

1) **ทักษะการประเมินตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Judgement)** (ค่าเฉลี่ยรวม 4.17) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการค้นคว้าและตรวจสอบข้อมูลจากช่องทางการสื่อสารหลายๆแหล่งใน ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) รวมทั้งสามารถเลือกใช้คำสำคัญในการค้นข้อมูลทางกูเกิ้ลได้ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.53)

2) **ทักษะการต่อรอง การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Negotiation)** (ค่าเฉลี่ยรวม 4.15) พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างเห็นประโยชน์และพึงพอใจที่สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้สามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้คนได้ (4.39) รวมถึงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ความแตกต่างของคนจากสื่ออินเทอร์เน็ตได้ (4.37)

3) **ทักษะการสร้างเครือข่าย (Networking)** (ค่าเฉลี่ยรวม 4.14) พบว่า กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบที่ สามารถใช้สื่อออนไลน์เพื่อติดต่อกับเพื่อนได้ในระดับมากที่สุด (4.42) รวมถึงการใช้ประโยชน์จากการ อ่านข้อคิดเห็นต่อสินค้าและบริการของผู้อื่นซึ่งนำมาแชร์ออนไลน์ (4.30)

4) **ทักษะการดึงข้อมูลมาใช้** (Collective Intelligence) (ค่าเฉลี่ยรวม 4.13) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการค้นหาข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อค้นหาข้อมูลมาใช้แก้ไขปัญหาได้ในระดับมากที่สุด (4.65)

5) **ทักษะการสร้างมโนภาพ** (Visualization) (ค่าเฉลี่ยรวม 3.98) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการใช้กูเกิ้ลแม็พ กูเกิ้ลเอิร์ธเป็นเครื่องมือในระดับมากที่สุด (4.33) อีกทั้งยังมีความชื่นชอบเฟซบุ๊กและไลน์ในแง่ที่ว่าโปรแกรมดังกล่าวเอื้อให้ผู้ใช้เห็นรูปภาพของเพื่อน ๆ ได้ (4.20)

6) **ทักษะการใช้เครื่องมือในการสร้างตัวตน** (Performance) (ค่าเฉลี่ยรวม 3.96) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่าการซั๊กซัอมเพื่อเผชิญหน้ากับเหตุการณ์รุนแรงทางธรรมชาติและอุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็น (4.41)

7) **ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์** (Distribution cognition) (ค่าเฉลี่ยรวม 3.95) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่าสภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญที่ทำให้สมองพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 4.40) อีกทั้งยังเห็นว่าการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์หรือมือถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้นในระดับมาก (4.16)

8) **ทักษะการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน** (Multitasking) (ค่าเฉลี่ยรวม 3.74) ในแง่ของทักษะการทำงานหลายอย่างพร้อมกันนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการทำกิจกรรมหลายอย่างพร้อมกัน (3.94) อีกทั้งตัวเองก็ชอบเปิดโปรแกรมและเครื่องมือหลายอย่างพร้อมกันบนคอมพิวเตอร์ (3.86) และตนเองสามารถตัดสิ่งรบกวนขณะทำงานได้ (3.47)

ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างมีในระดับปานกลาง ได้แก่

ทักษะการจำลองเหตุการณ์ (Simulation) (ค่าเฉลี่ยรวม 3.13) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากกว่านักแสดงเรียนรู้จากบทบาทในละคร (3.89) และกลุ่มตัวอย่างยอมรับในระดับปานกลางว่าตนสร้างประวัติส่วนตัวออนไลน์หลายชุด (3.02) อีกทั้งเห็นด้วยว่าตัวตนในสื่อออนไลน์แตกต่างจากตัวตนในชีวิตจริง (2.87) รวมถึงเห็นด้วยว่าบางสถานการณ์ในสื่อออนไลน์ตนต้องแสดงตัวตนเป็นคนอื่น (2.77)

ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างมีในระดับน้อย ได้แก่

ทักษะการปรับใช้ (Appropriation) (ค่าเฉลี่ยรวม 2.27) เป็นทักษะการใช้สื่อใหม่ ซึ่งวัดจากความสามารถในการหยิบยกเนื้อหาที่มีการแชร์ทางอินเทอร์เน็ตมาปรับเปลี่ยนดัดแปลง เพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของตน เช่น การนำภาพหรือวิดีโอที่ผู้อื่นแชร์ไว้มาตกแต่งใหม่หรือใช้เพื่อผลิตวิดีโอใหม่ หรือการเขียนเรื่องสั้น นวนิยาย หรือวิดีโอโดยนำเค้าโครงมาจากเนื้อหาที่ผู้อื่นแชร์ไว้ เป็นต้น

ทั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการนำเนื้อหาไปปรับใช้ในระดับต่ำ หรืออีกนัยยะหนึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่มั่นใจว่าเนื้อหาออนไลน์ประเภทใดที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ ดังแสดงให้เห็น

ในองค์ประกอบของทักษะดังกล่าว โดยกลุ่มตัวอย่างนำภาพหรือวิดีโอที่คนอื่นแชร์เป็นสาธารณะมาใช้ในระดับน้อย (2.08) รวมทั้งผลิตเนื้อหาใหม่ ๆ ขึ้นโดยหยิบยกเค้าโครงมาจากสื่ออื่นๆ ในระดับน้อย (2.55) อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะระมัดระวังในการนำเนื้อหาออนไลน์ไปใช้ โดยกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับการหยิบเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งของผู้อื่นมาใช้ (2.06) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความเห็นต่อการหยิบยกงานของดารานักร้องมาทำคลิปวิดีโอว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ดารานักร้องเกิดความภาคภูมิใจหรือไม่

จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการใช้สื่อใหม่ในระดับสูงถึง 10 ทักษะจากทักษะทั้งหมด 12 ทักษะ ดังนั้น จึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชา

นิเทศศาสตร์

เมื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) มากกว่าการดูโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.26) หรือฟังวิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.52) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อหลักที่กลุ่มตัวอย่างใช้

กลุ่มตัวอย่างระบุวัตถุประสงค์ของการใช้อินเทอร์เน็ตว่าใช้เพื่อฆ่าเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.69) และใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงานหรือการเรียนในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) โดยใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเล่นเกมสื่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) ส่วนสื่อออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.83) เฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 4.65) และยูทูป (ค่าเฉลี่ย 4.26)

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์นั้น กลุ่มตัวอย่างใช้เครื่องมือต่างๆ ของเฟซบุ๊กอย่างหลากหลาย โดยเครื่องมือ 3 ลำดับแรกของเฟซบุ๊กที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด ได้แก่ กดไลค์ (ร้อยละ 95.5) โปสต์รูป (ร้อยละ 87.1) และส่งข้อความส่วนตัว (ร้อยละ 83.7) ส่วนไลน์นั้นเครื่องมือ 3 อันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด ได้แก่ การแชทพูดคุย (ร้อยละ 97.8) ส่งสติ๊กเกอร์ (ร้อยละ 93.8) และเพิ่มเพื่อน (ร้อยละ 88.8)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษา

ระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิเทศศาสตร์กับลักษณะประชากร

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิกการศึกษาเดิมและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของกลุ่มตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิติศาสตร์กับลักษณะประชากร

การศึกษาพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์นี้ ใช้การศึกษาจากความถี่และระยะเวลาในการใช้สื่อแต่ละประเภท ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การใช้เฟซบุ๊กของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ อายุมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้เฟซบุ๊กที่ค่า $P\text{-value} = 0.004$ ซึ่งน้อยกว่าค่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เช่นเดียวกับอายุมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการใช้เฟซบุ๊ก ที่ค่า $P\text{-value} = 0.033$ ซึ่งน้อยกว่าค่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ขณะที่ลักษณะประชากรด้านอื่น ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาเดิมและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้ไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ รายได้มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้ไลน์ ที่ค่า $P\text{-value} = 0.0375$ เช่นเดียวกับรายได้อีกมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการใช้ไลน์ ที่ค่า $P\text{-value} = 0.037$ ซึ่งน้อยกว่าค่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

นอกจากนี้ พบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเฉพาะในด้านระยะเวลาการใช้ไลน์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เพศมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการใช้ไลน์ที่ค่า $P\text{-value} = 0.049$ ซึ่งน้อยกว่าค่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ขณะที่ลักษณะประชากรด้านอื่น ได้แก่ อายุและวุฒิการศึกษาเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์

สรุปได้ว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กทั้งในด้านความถี่และระยะเวลาที่ใช้ ขณะที่รายได้และเพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์ ส่วนวุฒิการศึกษาเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์แต่อย่างใด ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยบางส่วน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อกับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก และไลน์ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรู้เท่าทันสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า $P\text{-value}$ เท่ากับ 0.002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ขณะที่ระดับการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การใช้ไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่า $P\text{-value}$ เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

อภิปรายผล

การศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่และพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใช้การนำแบบทดสอบการวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของ Jenkins et al. (2006) ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ถูกพัฒนาและออกแบบมาเพื่อใช้วัดระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่โดยเฉพาะ

ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สื่อเฟซบุ๊กและไลน์ ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ โดยเฉพาะเฟซบุ๊กและไลน์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่กับลักษณะทางประชากร และความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ ของกลุ่มประชากรนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยผู้วิจัยจะอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิเทศศาสตร์

จากผลการศึกษาระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าทักษะ 5 ลำดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างมีทักษะมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่

- ทักษะการทดลองใช้ (ค่าเฉลี่ย 4.36)
- ทักษะการติดตามการไหลของข้อมูล(ค่าเฉลี่ย 4.31)
- ทักษะการประเมินตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 4.17)
- ทักษะการต่อรองการแลกเปลี่ยนข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.15)
- ทักษะการสร้างเครือข่าย(ค่าเฉลี่ย 4.14)

ทั้งนี้ พบว่า มีความสอดคล้องเป็นบางส่วนกับผลวิจัยของ Ahn (2013) ซึ่งศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ผ่านการใช้เฟซบุ๊กของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาของอเมริกา โดย Ahn พบว่า จากทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ทั้ง 12 ทักษะ ทักษะที่กลุ่มตัวอย่างมีในระดับสูง 4 ทักษะแรก ได้แก่ ทักษะการต่อรองแลกเปลี่ยนข้อมูล ทักษะการสร้างเครือข่าย ทักษะการปรับใช้ ทักษะการติดตามการไหลของข้อมูล จากการเปรียบเทียบงานวิจัยทั้งสองงานพบว่าทักษะที่สอดคล้องกันมี 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการต่อรองแลกเปลี่ยนข้อมูล ทักษะการติดตามการไหลของข้อมูล และทักษะการสร้างเครือข่าย

จากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะการใช้สื่อใหม่ในระดับสูงถึง 10 ทักษะ จากทักษะทั้งหมด 12 ทักษะ ดังนั้น จึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิเทศศาสตร์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชา นิเทศศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าการดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุ โดยระบุวัตถุประสงค์ของการใช้อินเทอร์เน็ตว่าใช้เพื่อฆ่าเวลา และเพื่อการทำงานหรือการเรียนในระดับมากที่สุด และใช้เล่นเกมสื่ในระดับปานกลางซึ่งใกล้เคียงกับการชมโทรทัศน์ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่ได้เจาะจงสำรวจพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างว่ากลุ่มตัวอย่างฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ผ่านอินเทอร์เน็ตทางโทรศัพท์มือถือหรือไม่ แต่สำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตเพื่อฆ่าเวลาและเพื่อการทำงานการเรียนในระดับมากที่สุด

สำหรับสื่อออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ไลน์ เฟซบุ๊ก และยูทูป ซึ่งพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์นั้น กลุ่มตัวอย่างใช้เครื่องมือต่างๆของเฟซบุ๊กอย่างหลากหลาย โดยเครื่องมือ 3 ลำดับแรกของเฟซบุ๊กที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด ได้แก่ กดไลค์ โพสต์รูป และส่งข้อความส่วนตัว ส่วนเครื่องมือ 3 ลำดับแรกของไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด ได้แก่ การแชทพูดคุย ส่งสติ๊กเกอร์ และเพิ่มเพื่อน สอดคล้องกับผลการสำรวจของ “ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งพบว่าคนไทยใช้สมาร์ตโฟนเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โดยกิจกรรมยอดนิยมอันดับ 1 คือ Social Network Social Network โดยคนไทยนิยมใช้เฟซบุ๊กบ่อยที่สุด 92.1% (ครองแชมป์ปีที่ 3 ติดต่อกันตั้งแต่ปี 2556-2558) อันดับ 2 คือไลน์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิเทศศาสตร์กับลักษณะประชากร

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาและรายได้ ไม่มีมีความสัมพันธ์กับระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องเป็นบางส่วนกับงานวิจัยของ Literat (2014) ซึ่งพบว่าลักษณะทางประชากรด้านการศึกษาและรายได้ มีความสัมพันธ์กับระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ นั่นคือกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูง และมีรายได้สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ มีแนวโน้มที่จะมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่สูง โดยงานวิจัยของ Literat (2014) นั้นศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างจากงานวิจัยชิ้นนี้ โดย Literat (2014) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงมีความแตกต่างด้านรายได้และการศึกษา ส่วนกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยชิ้นนี้คือ นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ศึกษาในภาคการศึกษาสุดท้ายนั้น มีลักษณะทางประชากรอันได้แก่การศึกษา และรายได้ที่ไม่แตกต่างกัน

ส่วนลักษณะทางประชากรด้านอายุนั้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Literat (2014) ซึ่งพบว่าระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษานิเทศศาสตร์ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาสุดท้ายของมหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช อีกทั้งเมื่อพิจารณาในแง่ของอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุต่ำกว่า 35 ปี มากถึงร้อยละ 70 กลุ่มดังกล่าวจัดเป็นกลุ่ม Gen Y ซึ่งกลุ่ม Gen Y เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดถึง 54.2 ชั่วโมง/สัปดาห์ (เฉลี่ยวันละเกือบ 8 ชั่วโมงต่อวัน) โดยใช้สมาร์ตโฟนเป็นอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุดในทุกช่วงเวลา ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ในลักษณะเป็นกิจวัตรประจำวัน มีความคุ้นเคยกับการใช้สื่อใหม่ เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุค่อนข้าง กระจุกตัวดังกล่าวจึงส่งผลให้อายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์กับลักษณะประชากร

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก (ความถี่ และระยะเวลาในการใช้) ของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนลักษณะประชากรด้านอื่น ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษาเดิมและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้ไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์ของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่พบว่าลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเฉพาะในด้านระยะเวลาการใช้ไลน์ โดยมีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนลักษณะประชากรด้านอื่น ได้แก่ อายุ และวุฒิการศึกษาเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์

ส่วนเหตุผลที่อาจอธิบายผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรด้าน “อายุ” กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กที่พบว่า “อายุ” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กของกลุ่มตัวอย่างนั้น อาจพอสรุปได้จากช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73) เป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม Gen Y อันเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อใหม่มากที่สุด โดยเข้าใช้เฟซบุ๊กบ่อยที่สุด สอดคล้องตาม “ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2558” ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์(องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนเหตุผลที่อธิบายพฤติกรรมการใช้ไลน์ของกลุ่มตัวอย่างที่พบว่า “รายได้” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์ทั้งในด้านความถี่และระยะเวลาการใช้ไลน์ ขณะที่ “เพศ” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์เฉพาะในด้านระยยะเวลานั้น อาจสรุปได้ว่า “รายได้” เป็นปัจจัยของการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ได้บ่อยครั้งรวมถึงใช้เวลากับสื่อดังกล่าวได้มากกว่า นอกจากนี้ อาจมีปัจจัยด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดการแสพุดคัยในเพื่อซื้อขายสินค้าออนไลน์มากขึ้น ดังนั้น รายได้ของกลุ่มตัวอย่างจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์

ส่วนผลวิจัยที่พบว่า “เพศ” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์เฉพาะในด้านระยะเวลา นั้น อาจสรุปเหตุผลตามข้อมูลทั่วไปที่ชี้ว่า เพศหญิงเป็นกลุ่มหลักที่ใช้ไลน์เพื่อการแชทพูดคุย ส่งสติ๊กเกอร์และสร้างกลุ่มแชทมากที่สุดตามลำดับ ทำให้ระยะเวลาการใช้ไลน์ยาวนานส่งผลให้ลักษณะประชากรด้านเพศมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการใช้ไลน์

**วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อกับพฤติกรรมการใช้
เฟซบุ๊กและไลน์ ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรู้เท่าทันสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เฟซบุ๊กและไลน์บ่อยครั้งในแต่ละวัน จะมีระดับการรู้เท่าทันสื่อในระดับมาก อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เวลาในแต่ละวันกับเฟซบุ๊กและไลน์มาก จะมีระดับการรู้เท่าทันสื่อมากด้วย

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Literat (2014) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับสื่อใหม่มาก มีแนวโน้มที่จะมีระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่สูง โดย Literat (2014) ได้เจาะจงว่า พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ เนื่องจากการใช้สื่อใหม่ผู้ใช้ต้องมีส่วนร่วมอย่างมาก (active) มากกว่าการใช้สื่อแบบดั้งเดิม

จากการอภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น นำมาทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

**สมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่และพฤติกรรมการใช้สื่อเฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มี
ความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร**

ผลการวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 บางส่วน โดยจำแนกตามตัวแปร 2 ส่วน ได้แก่

- **ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่และลักษณะประชากร** ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของกลุ่มตัวอย่าง

- **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์กับลักษณะประชากร** ผลการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานเป็นบางส่วน กล่าวคือ “อายุ” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมการใช้ไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า “รายได้” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์ของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน “เพศ” มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ไลน์เฉพาะในด้านระยะเวลา โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อเฟซบุ๊กและไลน์ ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรู้เท่าทันสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยระดับการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เฟซบุ๊ก มีค่าทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า P-value เท่ากับ 0.002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 0.05 ขณะที่ระดับการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ไลน์มีค่าทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 0.05 ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ติดตามข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มเกี่ยวกับการนำสื่อใหม่ ได้แก่ เฟซบุ๊กและไลน์ มาใช้ในการเรียนการสอนของสาขาวิชาฯ ได้ความคิดเห็นในภาพรวม ดังนี้

1. ความพึงพอใจในการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการใช้ประโยชน์จากเฟซบุ๊กและไลน์มีน้ำหนักที่แตกต่างกัน กล่าวคือการใช้เฟซบุ๊กสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายได้ ขณะที่การใช้ไลน์ตอบสนองในเชิงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดได้มากกว่า อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สามารถสื่อสารได้ทั้งข้อความ ภาพ และโทรศัพท์ ดังนั้นไลน์จึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงคู่สื่อสารได้ตรงตัวและรวดเร็วที่สุด

2. การใช้เฟซบุ๊กและไลน์ในกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นด้วยที่สาขาวิชาฯ ควรใช้เฟซบุ๊กและไลน์เป็นช่องทางในการส่งแบบฝึก การบ้าน ข้อมูลการสอนเสริม ข้อมูล/กิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ฯลฯ เนื่องจากเป็นช่องทางที่เข้าถึงตัวนักศึกษาได้รวดเร็ว ไม่ล่าช้า สามารถเปิดดูซ้ำได้ รวมถึงสามารถติดต่อกลับได้ โดยให้ความเห็นว่าควรใช้ช่องทางไลน์ เนื่องจากแต่ละคนมีพฤติกรรมเปิดใช้ไลน์ทุกวัน

3. การใช้เฟซบุ๊กและไลน์ในการทำระบบที่ปรึกษาหรือตอบคำถามทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นด้วยที่สาขาวิชาฯ ควรใช้เฟซบุ๊กและไลน์เป็นช่องทางในการทำระบบให้คำปรึกษาหรือบริการตอบคำถามทางวิชาการ ซึ่งนอกจากจะเป็นการให้คำแนะนำด้านการเรียนแก่นักศึกษาแล้วยังทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาได้ โดยให้ความเห็นว่าควรใช้ช่องทางไลน์ เนื่องจากเข้าถึงได้ สะดวกและสามารถใช้โทรศัพท์ผ่านไลน์ได้

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในเชิงปริมาณจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามพบว่า นักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์มีระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย 3.86) และพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้สื่อทั้งไลน์และเฟซบุ๊กในระดับมากที่สุด (4.83 และ 4.65) รวมถึงผลการวิจัยในเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการนำสื่อไลน์และเฟซบุ๊กมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้ข้อเสนอแนะในภาพรวมดังนี้

1. การนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยข้างต้นถือเป็นประเด็นหลักที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการพัฒนาเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ดังนี้

1.1 พัฒนาเอกสารการสอนหัวข้อ “การรู้เท่าทันสื่อ” เนื่องจากประเด็นการรู้เท่าทันสื่อเป็นเรื่องสำคัญของยุคเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้แก่นักศึกษาและเยาวชน ดังนั้น สาขาวิชานิเทศศาสตร์ควรส่งเสริมและพัฒนาเนื้อหาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อในเอกสารการสอนและกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาหรือกิจกรรมแทรกในการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชาต่างๆ รวมถึงการฝึกอบรมประสบการณ์วิชาชีพนิเทศศาสตร์ด้วย เพื่อสร้างความรู้ ความตระหนักและมุ่งให้นักศึกษาพัฒนาระดับการรู้เท่าทันสื่อให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสาขาวิชานิเทศศาสตร์ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิทัศน์สื่อที่เปลี่ยนแปลง

1.2 ปรับเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนโดยใช้ไลน์และ/หรือเฟซบุ๊ก นอกเหนือจากการใช้สื่อเอกสารการสอนเป็นสื่อหลัก ควรมีการปรับเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนที่สามารถเข้าถึงนักศึกษาและสอดคล้องกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักศึกษา ดังนั้น สาขาวิชาฯ ควรปรับเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนที่สามารถเข้าถึงตัวผู้เรียนได้ทุกคนโดยใช้ไลน์และเฟซบุ๊ก ซึ่งช่องทางดังกล่าวนี้จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนของนักศึกษาได้ดีขึ้น เนื่องจากแต่ละฝ่ายต่างมีปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างต่อเนื่องในกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เช่น การส่งการบ้าน / กิจกรรมเสริมประจำชุดวิชา / แบบฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ / การอบรมเข้มพิเศษ รวมถึงการตอบข้อซักถามเกี่ยวกับเนื้อหาในชุดวิชาต่างๆ

นอกจากนี้ การใช้ช่องทางไลน์และ/หรือเฟซบุ๊กในการเรียนการสอน ทำให้สามารถสอดแทรกเนื้อหาความรู้ การให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความรู้ความตระหนักชัดในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อได้เป็นอย่างดี

1.3 การนำไปพัฒนาการบริการตอบคำถามทางวิชาการ

ผลการวิจัยในเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการนำสื่อไลน์และเฟซบุ๊กมาใช้ในการบริการตอบคำถามทางวิชาการนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในเชิงองค์รวมดังนี้

1.3.1 การพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาทางวิชาการผ่านไลน์และ/หรือเฟซบุ๊ก โดยระบบการให้คำปรึกษาควรมีองค์ประกอบของการให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง สร้างความใกล้ชิดผูกพัน

ระหว่างสาขาวิชากับนักศึกษา เป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักศึกษามีกำลังใจในการเรียน และทำให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามเป้าหมาย ดังนั้น ระบบการให้คำปรึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ซึ่งสาขาวิชาอาจกำหนดนโยบายโดยการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อันเป็นแนวทางที่ใช้กันทั่วไปและสอดคล้องกับองค์ประกอบที่กล่าวมา ฉะนั้น รูปแบบการให้คำปรึกษาในแนวทางการเป็นมหาวิทยาลัยเปิดและมีการเรียนการสอนในระบบทางไกล จำเป็นต้องใช้ช่องทางที่สามารถเข้าถึงนักศึกษาได้อย่างทั่วถึงดังเช่นไลน์และเฟซบุ๊กตามข้อสรุปจากงานวิจัย

1.3.2 การแจ้งข่าวสาร กิจกรรมการเรียนการสอนผ่านไลน์และ/หรือเฟซบุ๊ก

สาขาวิชาควรใช้ช่องทางไลน์และ/หรือเฟซบุ๊กในการแจ้งข่าวสารหรือกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เช่น กำหนดการลงทะเบียน การสอนเสริม การฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ การสอบ หรือกิจกรรมอื่นๆ เนื่องจากช่องทางดังกล่าวสามารถเข้าถึงนักศึกษาได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว รวมทั้งเป็นช่องทางที่ตอบข้อสงสัยของนักศึกษาได้โดยตรง ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดบริการตอบคำถามเกี่ยวกับข่าวสารหรือกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ รวมถึงสามารถแก้ปัญหาที่นักศึกษาต้องการได้ ซึ่งจะทำให้สาขาวิชาที่มีกระบวนการบริหารจัดการและวางแผนให้บริการตอบคำถามได้ตรงตามความต้องการของนักศึกษา

1.3.3 การให้ความรู้และข้อคิดเห็นในประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ เป็นการสร้างโอกาส

และช่องทางให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นเรื่องการรู้เท่าทันสื่อตามวาระที่เป็นประเด็นในสังคม อันถือเป็นการพัฒนาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อที่ถูกต้องชัดเจน ช่วยเสริมภูมิคุ้มกันด้านการเปิดรับและการรู้จักกรองข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประเด็นในโลกโซเชียล ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นข้อมูลหรือแนวปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวลือ ข้อมูลลวง หรือการปฏิบัติที่ผิดๆ อันเป็นโทษภัยทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง “ระดับการรู้เท่าทันสื่อใหม่และพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ” เป็นการวิจัยที่มุ่งนำผลการวิจัยไปวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญของนักนิเทศศาสตร์ที่ต้องรู้ทันและเข้าใจกระบวนการผลิตและการนำเสนอเนื้อหาในสื่อต่างๆ อีกทั้งเพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงระบบการเรียนการสอนโดยการแทรกเนื้อหาการรู้เท่าทันสื่อให้มากขึ้น รวมถึงการบริหารหลักสูตรภายใต้ระบบที่ปรึกษาทางวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ ได้แก่ เฟซบุ๊กและไลน์ เพื่อเป็นช่องทางในการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเป็นช่องทางตรวจวัดระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาได้

ดังนั้น แนวทางที่เหมาะสมในการช่วยตรวจสอบและติดตามผลในเรื่องดังกล่าวได้ดี จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยในระดับย่อยมากขึ้น ได้แก่

- การศึกษาประเด็นเนื้อหาที่มีการโพสต์และการแชร์ในสื่อออนไลน์ของนักศึกษา ฯ
- การศึกษากระบวนการตัดสินใจยอมรับประเด็นเนื้อหาที่ได้รับจากสื่อออนไลน์ของนักศึกษา ฯ
- การวิเคราะห์แหล่งข้อมูลอ้างอิงของประเด็นเนื้อหาที่ได้รับจากสื่อออนไลน์ของนักศึกษา
- การศึกษาเปรียบเทียบการได้รับข้อมูลเนื้อหาจากสื่อออนไลน์กับการนำไปใช้ของนักศึกษา ฯ
- การศึกษาประเด็นเนื้อหาที่มีการแลกเปลี่ยนกันในเครือข่ายนักศึกษาในกลุ่มต่างๆ
- การวัดระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาหนึ่ง
- การศึกษาแนวทางให้ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อแก่นักศึกษาในเครือข่ายนักศึกษา กลุ่มต่างๆ

ฯลฯ

การศึกษาวิจัยในประเด็นที่แยกย่อยออกไปมากขึ้นจะเกิดประโยชน์แก่สาขาวิชาโดยตรง ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาระดับความรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อให้แก่นักศึกษา โดยใช้ช่องทางสื่อใหม่คือ เฟซบุ๊กและไลน์ รวมทั้งเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์และกับสาขาวิชาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงถึงกันได้อย่างต่อเนื่องนี้ นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นทางวิชาการได้โดยไม่มีสิ้นสุด เป็นการสื่อสารที่เสริมการศึกษาในระบบทางไกลและเป็นการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตระหว่างอาจารย์ สาขาวิชา กับนักศึกษาของสาขาวิชานิติศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม

